

РЕГІОНАЛЬНА
ЕКОНОМІКА

REGIONAL
ECONOMY

УДК 339.9
JEL Classification E32

Васильців Тарас

д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, кредиту та страхування
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

E-mail: tgvas@mail.ru

Породко Остап

аспірант

Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

E-mail: ossfckl@gmail.com

Рудик Сергій

аспірант

Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

E-mail: tgvas@mail.ru

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В МАЛИХ МІСТАХ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Недостатнє врахування специфіки малих міст під час проведення економічних реформ загострило соціально-трудові відносини в них, призвело до безробіття в значних масштабах. Виконання соціально-економічних і культурних програм розвитку територіальних громад цих міст не забезпечено фінансовими ресурсами. Важливість визначення економічних механізмів перспективного розвитку малих міст зростає завдяки підвищенню ролі органів місцевого самоврядування у зв'язку з передачею в регіони багатьох функцій та повноважень з управління соціально-економічним розвитком, що посилює вплив територіальних громад на формування містоутворювальної бази і сфери зайнятості населення.

Методи. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: групувань, логічного аналізу, стратегічного менеджменту, економічного моделювання, системного та порівняльного аналізу.

Результати. Доведено, що розвиток малого бізнесу в малих містах є значним резервом подальшого розвитку підприємництва в Україні та наближення його показників до рівня розвинених держав. Встановлено, що рівень розвитку підприємництва у малих містах України (на прикладі Львівської області) є невисоким, посилюються надмірні диспропорції у розміщенні економічного потенціалу регіонів між обласними центрами та малими містами і районами, недосконалою є галузева структура економіки та низькою інноваційна активність підприємств малих міст та районів, що негативно впливає на соціально-економічний розвиток регіонів та держави загалом. Виходячи з актуальності і своєчасності розвитку малого бізнесу в малих містах, а в подальшому на сільських територіях, визначені стратегічні завдання

державної політики розвитку малого бізнесу в малих містах із урахуванням світового досвіду.

Перспективи. У подальших дослідженнях слід звернути увагу на проблеми запровадження державних програм і стратегій розвитку малого підприємництва в зарубіжних країнах, з метою їх ефективнішої реалізації в Україні, а також на проблеми ефективного фінансування таких програм через бюджети різних рівнів.

Ключові слова: мале підприємництво, малі міста України, державне регулювання, стратегії розвитку.

Вступ. Активізація участі населення малих міст у підприємницькій діяльності дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток цих міст та прилеглих до них сільських територій, підвищити рівень зайнятості населення, зменшити обсяги масової трудової міграції і відтоку активної частини населення за кордон, призупинити процеси зниження рівня якості людського капіталу.

В Україні нараховується 350 малих міст, в яких проживає 13 % населення країни, лише 22 малих міста протягом останніх років інтенсивно розвиваються; 60 % розвивається слабо, 33 % є депресивними [5]. Забезпечення розвитку малого бізнесу в малих містах та районах України слід розглядати вагомим чинником подолання депресивності цих територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми державної політики регулювання малого бізнесу в малих містах України, а також створення національних стратегій розвитку малого підприємництва широко досліджені у працях таких вітчизняних науковців, як Я. Побурко [7], В. Кардаш [7], О. Дічек [2], З. Варналій та ін.

Аналіз основних праць у розрізі зазначених наукових напрямів дозволив дійти висновку про те, що вченими зроблено значний внесок у дослідження проблем функціонування малих підприємств в Україні. Водночас недостатньо дослідженими залишаються прикладні рекомендації із підвищення ефективності державного регулювання малого бізнесу та впровадження закордонного досвіду у даній галузі.

Мета. Метою статті є наукове обґрунтування пріоритетних напрямів та засобів формування стратегії державного розвитку малого підприємництва в Україні.

Методологія дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: групувань, логічного аналізу, стратегічного менеджменту, економічного моделювання, системного та порівняльного аналізу.

Результати. Актуальність та своєчасність розробки і реалізації стратегії розвитку малого бізнесу в малих містах (на прикладі Львівської області) полягає в наступному:

- спостерігаються значні диспропорції за більшістю показників розвитку малого підприємництва в обласному центрі, порівняно з малими містами та районами загалом;
- сектор малого підприємництва відіграє важливу бюджетоутворюючу роль в економіці малих міст та районів, від рівня його розвитку залежить розвиток ринку праці та подальший соціально-економічний розвиток міст, районів та області загалом;
- спостерігається відставання розвитку малого підприємництва у малих містах регіону порівняно з державами з високим рівнем розвитку підприємництва. Тому розвиток малого бізнесу в малих містах є значним резервом подальшого розвитку підприємництва в Україні та наближення показників його розвитку до рівня розвинених держав.

Аналіз рівня розвитку сектора малого підприємництва у обласному центрі (місто Львів) та малих містах і районах області дозволив виявити такі закономірності (які зрештою є характерними для більшості регіонів України):

1. Найвищий рівень розвитку малого підприємництва спостерігається в обласному центрі, який значно переважає малі міста за загальною кількістю, кількістю діючих та кількістю малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб [4].
2. В обласному центрі сконцентровано 57,1 % усіх малих підприємств області, 52,1 % від усіх зайнятих у секторі малого підприємництва області та реалізується 62,0 % від загального обсягу

реалізованої продукції сектором малого підприємництва області, що свідчить про надмірну концентрацію економічних ресурсів сектора малого підприємництва в обласному центрі.

3. В обласному центрі та лише шести малих містах та районах спостерігається позитивна динаміка збільшення кількості малих підприємств.

4. Вищим в обласному центрі, є рівень участі сектора малого підприємництва в економіці за такими показниками, як питома вага сектора малого підприємництва у загальному обсязі реалізованої продукції (причому у базових галузях економіки) та середньорічна кількість зайнятих на одному малому підприємстві.

5. Нижчими є показники ефективності фінансово-господарської діяльності, використання ресурсів та ліквідності підприємств, які функціонують у малих містах та районах.

6. Високою є підприємницька активність населення малих міст у сфері торгівлі (33,4 % від загальної кількості малих підприємств та 42,7 % від загальних обсягів реалізованої продукції сектором малого підприємництва). Це свідчить про недосконалість галузевої структури та низький рівень розвитку сектора малого підприємництва у малих містах у низькоінноваційних та галузях економіки із значною доданою вартістю; економічні відносини населення малих міст та районів часто не виходять за рамки натурального господарства, а товарно-грошові відносини витісняються обмінною торгівлею. У сільському господарстві здійснює діяльність не більше 8 % малих підприємств, які реалізують лише 5,3 % продукції; у будівництві – 7,2 % та 9,6 %, відповідно; у готельному і ресторанному господарстві – 6,4 % та 3,1 %, відповідно; у промисловості – 19,3 % та 20,9 %, відповідно.

7. Практично відсутні коопераційні та кластерні зв'язки підприємств малого і великого бізнесу, а також малих підприємств з малих міст та районів із підприємствами з обласного центру.

Низький рівень розвитку підприємництва у малих містах та районах області вже сьогодні завдає суттєвих негативних соціально-економічних наслідків. Передусім це значне погіршення ресурсного потенціалу (людського, матеріально-технічного тощо), подальше наближення більшості малих міст та сіл України до межі зникнення, посилення трудової міграції та надмірної концентрації бізнесу та господарських ресурсів у обласних центрах і великих містах. Ця проблема підсилюється тим, що кожне п'яте мале місто України є монофункціональним (обслуговує одне містоформуюче підприємство).

Негативним наслідком є також призупинення темпів розвитку підприємництва регіону та держави загалом, гіпертрофоване зростання “центру” за рахунок виснаження “периферії”, сповільнення темпів соціально-економічного розвитку країни загалом. Як наслідок, більшість регіонів є дотаційними або депресивними, а нерівномірність регіонального розвитку – очевидною.

До негативних наслідків також віднесемо: скорочення обсягів фінансових надходжень до місцевих бюджетів, що призводить як до посилення соціально-економічних диспропорцій регіонального і субрегіонального розвитку в Україні, так і до погіршення соціально-побутової інфраструктури малих міст; формування у суспільстві негативного ставлення до ведення підприємницької діяльності та подальше погіршення рівня інвестиційної привабливості малих міст і сільських територій; погіршення демографічної ситуації у малих містах та районах; посилення тінізації бізнесу у малих містах та районах (особливо у прикордонних районах області) через участь населення у “човниковій” торгівлі підкацизними товарами; скорочення обсягів інвестицій (зокрема, у підприємницьку діяльність) і зменшення, таким чином, ресурсної бази економічного розвитку для наступних поколінь.

Зауважимо, що до основних перешкод для розвитку малого підприємництва у малих містах можна віднести: відсутність єдиної, поетапно реалізованої стратегії та тактики розвитку малого бізнесу в малих містах та сільських територіях; недостатність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування (районних та міських) для формування належної інституційної інфраструктури підтримки та розвитку підприємництва; недостатній досвід, навички та рівень підготовки представників органів державного управління щодо реалізації проектів розвитку малого

підприємництва на субрегіональну рівні управління; неефективність та декларативність субрегіональної політики розвитку підприємництва регіональними і місцевими органами влади; низький рівень розвитку транспортної, соціальної та ринкової інфраструктури в малих містах і сільській місцевості, віддаленість від великих населених пунктів і шляхів сполучень; недостатність навиків ведення підприємницької діяльності, нестача фінансових ресурсів населення у малих містах і сільській місцевості щодо започаткування та ведення підприємницької діяльності; відсутність знань щодо перспективних ринкових ніш та видів підприємницької діяльності; невідповідність сформованого у малих містах та районах підприємницького середовища, відсутність дієвих програм залучення коштів вітчизняних трудових мігрантів у підприємницьку діяльність.

Державна політика щодо розвитку малого підприємництва реалізується в Україні через Національну, регіональні та місцеві програми підтримки підприємництва. Проте більшість їх заходів є недостатніми, вони не сфокусовані відповідно до специфіки конкретної території, а обсяги їх фінансування є незначними. Визріла необхідність розширення регіональних програм підтримки підприємництва або прийняття окремої Національної чи регіональних програм розвитку підприємництва у малих містах та сільській місцевості, як вагомих компонентів для розвитку підприємництва в Україні загалом, із розширенням переліку заходів, які слід реалізувати у цьому напрямі. Останнє випливає з того, що існуючі на сьогодні заходи Національної та регіональних програм не є комплексними, а лише окреслюють окремі аспекти розв'язання цієї проблеми (створення консультаційних центрів, розширення можливостей кредитних спілок, проведення ярмарків, сільськогосподарських свят тощо).

До позитивного доцільно віднести ініціювання громадськими організаціями в Україні та організаціями з міжнародної технічної допомоги проектів розвитку підприємництва і створення робочих місць в сільській місцевості, а також затвердження Загальнодержавної та, відповідно, регіональних програм розвитку малих міст. Позитивним є наявність серед пріоритетних цілей розвитку малих міст в Україні забезпечення розвитку малого підприємництва та удосконалення інституційної інфраструктури його підтримки. Проте не відпрацьованими є механізми реалізації норм цього нормативно-розпорядчого акту, не відбувається належне фінансування і реалізація заходів, розроблених відповідно до цього закону органами місцевого самоврядування.

На сьогодні органи державної виконавчої влади не забезпечують належне системне управління та контроль за розвитком малого підприємництва у малих містах та районах своїх областей і тому реалізація розрізнених проектів за кошти міжнародної технічної допомоги та окремих заходів у межах регіональних програм підтримки підприємництва за вкрай незначні кошти не спроможна якісно покращити ситуацію щодо розвитку малого підприємництва на решті території області, окрім обласного центру та двох-трьох міст обласного значення.

Висновки та перспективи. Виходячи з актуальності і своєчасності розвитку малого бізнесу в малих містах, а в подальшому – на сільських територіях, видається доцільною розробка вітчизняної стратегії розвитку малого бізнесу в малих містах із урахуванням світового досвіду. Відповідно, Президенту України слід доручити Державному комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва удосконалити методiku розробки регіональних програм підтримки підприємництва в Україні, включивши до пріоритетних напрямів цих документів розділ “Активізація підприємницької діяльності в малих містах”, який повинен розкривати базові засади цієї стратегії.

Логіка побудови цього розділу повинна відповідати загальноновизнаним науковим підходам до розробки стратегічних планових документів і включати такі компоненти, як місія, мета, стратегічні та операційні цілі, завдання, заходи, ресурсне забезпечення, терміни реалізації тощо. Потрібно забезпечити єдині методичні підходи до процедури розробки і реалізації стратегії як сукупності етапів:

1) формування інформаційної бази на основі внутрішнього аналізу стану та динаміки розвитку підприємництва, а також результатів діагностики зовнішніх чинників впливу на рівень його розвитку (доцільно проводити такий аналіз у галузевому розрізі, за організаційно-правовими та

формами власності підприємств тощо) малих міст та районів. Доцільність цього етапу полягає у виявленні специфіки соціально-економічного розвитку, наявності економічного потенціалу, сформованості інституційної інфраструктури та рівня ділової активності населення малих міст і сільських територій;

2) формування (коригування існуючих) базових принципів та концептуальних засад стратегії розвитку малого бізнесу;

3) розробка системи стратегічних та операційних цілей розвитку підприємництва;

4) розробка та реалізація конкретних тактичних заходів, у тому числі з урахуванням галузевої специфіки розвитку підприємництва.

5) організація системи діагностики і моніторингу розвитку малого підприємництва у малих містах.

Очевидно, що основні положення стратегії розвитку малого бізнесу в малих містах будуть спільними для більшості малих міст. Так, місією стратегії повинно стати усунення диспропорцій ділової активності, перенесення акцентів розвитку бізнесу з обласного центру у малі міста, а головною метою стратегії – покращення базових показників розвитку підприємництва у малих містах і районах та наближення їх значень до рівня обласних центрів.

Єдиний підхід до розробки заходів стратегії (із врахуванням позитивного світового досвіду) повинен передбачати їх інтеграцію на таких трьох рівнях: стратегічний (створення програм); організаційний (підтримка організацій); мікрорівень (підтримка окремих підприємців та малих підприємств).

Формування сприятливого підприємницького середовища за рахунок належного цільового державного фінансування розвитку виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури, фінансування програм перекваліфікації та професійного розвитку трудових ресурсів, а також спрямування на ці заходи ресурсів міжнародної технічної допомоги повинні стати завданнями першого (стратегічного) рівня. Виконавцями завдань цього рівня є органи державної влади (Кабінет Міністрів України у межах передбачення відповідних заходів розвитку малого бізнесу в малих містах у Національній програмі підтримки підприємництва в Україні та обсягів фінансування у Державному бюджеті України) та місцевого самоврядування, до компетенцій яких входять завдання планування та реалізації програм з розвитку підприємництва.

Регіональним органам державного управління необхідно передбачити заходи щодо розвитку малого бізнесу в малих містах у регіональних програмах підтримки підприємництва (із наданням їм пріоритету порівняно з іншими заходами) та узгодити їх із заходами міських та районних програм підтримки підприємництва. Для забезпечення належної ефективності використання обмежених фінансових ресурсів (загальнодержавних, регіональних та місцевих) доцільно дотримуватись базових принципів регіональної політики країн ЄС (взаємодоповнюваність (солідарність фінансової участі з бюджетів усіх рівнів); партнерство; програмність; спостереження за ходом реалізації програм; регулярна оцінка ефективності реалізації програм).

На початковому етапі, враховуючи обмеженість ресурсів органів місцевого самоврядування, підтримка малого підприємництва на регіональному рівні повинна мати селективний характер. Тобто фінансова допомога має направлятись в конкретні малі міста, які володіють належним економічним потенціалом, мають розроблені проекти, які сприятимуть розвитку підприємницької ініціативи. Такий підхід дозволить ефективно використати обмежені ресурси регіону та вирівняти за рівнем розвитку підприємництва малі міста і райони, які володіють належним економічним потенціалом, що в подальшому слугуватиме стабілізації в межах регіону процесу розвитку малого підприємництва.

Основними завданнями другого (організаційного) рівня повинні стати: створення і удосконалення інфраструктури підтримки малого бізнесу (незалежні організації та механізми) шляхом забезпечення надання якісних послуг, включаючи підтримку зі створення бізнесу та інформаційну підтримку, розробку бізнес-планів, підбір партнерів по бізнесу та надання

маркетингової інформації, надання доступу до фінансових ресурсів та кредитних гарантій, створення бізнес-інкубаторів для підприємців-початківців, формування "ринкового" способу мислення населення, підтримка інновацій та стимулювання співпраці між малими підприємствами, надання консультацій зі створення систем управління якістю і т.ін. До виконавців цих заходів слід залучити державні та приватні підприємства і організації, торгові палати, некомерційні організації, професійні та соціальні асоціації, навчальні заклади, комітети з розвитку, фінансово-кредитні установи тощо.

У контексті цих завдань видається доцільним використати досвід таких країн, як Польща, Чехія, США та ін. та забезпечити створення (активізацію діяльності) у більшості (врахувавши наявність ресурсного потенціалу) малих міст таких інституцій: муніципальний бізнес-інкубатор; інформаційно-консультаційний центр; міський (районний) фонд підтримки підприємництва.

Мережу цих інституцій доцільно вважати базовою інфраструктурою для забезпечення належного розвитку малого бізнесу в малих містах, оскільки ефективна їх діяльність дозволить усунути ключові перешкоди розвитку підприємництва, такі як: відсутність інформаційного сприяння започаткуванню і веденню підприємницької діяльності, нестача необхідних приміщень для ведення підприємницької діяльності, складність доступу до необхідних фінансово-кредитних ресурсів тощо.

У контексті заходів цього рівня визріла також потреба у активізації діяльності регіональних та місцевих органів державного управління (управління економіки, відділи розвитку підприємництва, інфраструктури тощо) щодо планування та управління розвитком підприємництва. Досвід держав з високим рівнем розвитку підприємництва засвідчує, що така робота повинна вестись за напрямками: створення сільських кооперативів, маркетингових груп, сільських комунальних підприємств; розвиток регіональної мережі страхових та гарантійних фондів, кредитної кооперації малого підприємництва; розробка стимулюючих організаційно-економічних механізмів залучення коштів трудових мігрантів у підприємницьку діяльність; сприяння у формуванні мережі коопераційних та конкурентних зв'язків між малими та великими підприємствами для зміцнення конкурентних позицій сектора малого підприємництва.

Завданнями третього рівня стратегії (мікрорівень) є розвиток підприємницьких та управлінських навиків населення, надання йому відповідних консультаційних послуг, тестування якості ведення підприємницької діяльності, посилення поінформованості населення про перспективні види підприємницької діяльності та ринкові ніші. Виконавцями заходів цього рівня є органи місцевої влади, малі підприємства та підприємці, навчальні заклади, консалтингові та маркетингові підприємства, бізнес-асоціації та об'єднання.

До заходів, які слід реалізувати у цьому напрямі, можна віднести: удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для підприємництва у відповідності до специфіки соціально-економічного розвитку та територіального розміщення малого міста і території району (наприклад, шляхом створення агрошкіл і т. ін.); викладання дисциплін "Основи підприємницької діяльності" у середніх загальноосвітніх сільських та міських школах; надання фінансової та організаційної підтримки асоціативним та підприємницьким організаціям, які реалізують просвітницькі заходи щодо формування сприятливого підприємницького середовища; формування у суспільстві мотивації щодо вкладення грошових коштів у підприємницьку діяльність.

Однією з найбільш суттєвих проблем реалізації стратегії є забезпечення належного фінансування її заходів. Для усунення цієї перешкоди слід збільшити обсяги державного фінансування заходів з розвитку підприємництва у малих містах України (шляхом передбачення відповідних заходів та обсягів їх фінансування у Національній програмі підтримки підприємництва та закріплення відповідних сум у Державному бюджеті України), а також активізувати діяльність органів державної влади всіх рівнів щодо пошуку джерел фінансування стратегії коштами міжнародної технічної допомоги.

Список використаних джерел

1. Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства [Электронный ресурс] / Режим доступа : <http://www.nisse.ru>.
2. Дічек, О. Рейдерство в Україні: реалії ринкової економіки або економічний тероризм? [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.uspp.org.ua/interview/30.reyderstvo-v-ukraini-realii-rinkovoi-ekonomiki-abo-ekonomichnyi-terorizm.htm>.
3. Україна. Закон. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст : від 04.02.2004 р. № 1580-IV. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1580-15>
4. Мали підприємства Львівщини : статистичний збірник. – Львів : Головне управління статистики у Львівській області. – 2014. – 96 с.
5. Минрегионстрой планирует развивать малые города [Электронный ресурс] / Режим доступа : http://www.business.ua/politics/Minregionstroy_planiruet_razvivat_malye_goroda-294328/.
6. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації регіональних програм розвитку малого підприємництва. – К. : Держпідприємництво, Мінекономіки України. – 2000. – 24 с.
7. Побурко, Я. М. Методологічні засади класифікації регіонів за рівнем економічного розвитку [Текст] / Я. М. Побурко, В. К. Кардаш // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – 2001. – Вип. 30. – С. 3-17.
8. Програма "Місцевий економічний розвиток". [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.eef.org.ua/ua/mistsevyi-ekonomichnyi-rozvytok.html>.
9. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2015-2016 роки. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/oblprograms>.
10. Кабінет Міністрів України. Розпорядження. Про затвердження Плану заходів з виконання у 2013 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : від 13.02.2013 № 64-р. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/64-2013-%D1%80>.

Vasylytsiv Taras

DrSc (Economics), Professor,
Department of Finance, credit and insurance
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine

E-mail: tgvas@mail.ru

Porodko Ostep

Postgraduate Student
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine

E-mail: ossfckl@gmail.com

Rudyk Sergiy

Postgraduate Student
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine

E-mail: tgvas@mail.ru

JUSTIFICATION OF STRATEGIC OBJECTIVES IN STATE POLICY OF SMALL BUSINESSES IN SMALL TOWNS OF UKRAINE

Abstract

Introduction. *Insufficient consideration the specificity of small towns during economic reforms exacerbated their labor relations, unemployment has led to a significant scale. Implementation of the social and economic and cultural development programs of communities in these cities did not provide financial resources. The importance of economic mechanisms determining future development of small towns is increasing due to the role of local authorities in connection with the transfer to the regions many functions and powers of the management of social and economic*

development that strengthens the influence of local communities on the formation of the town-forming base and the scope of employment.

Methods. General scientific and special methods: groupings, logical analysis, strategic management, economic modeling, systematic and comparative analysis are used during the study.

Results. It is proved that the development of small businesses in small towns is a significant reserve for further business development in Ukraine and bringing it closer to the performance level of the developed countries. It was established that the level of entrepreneurship in small cities of Ukraine (for example, Lviv region) is low, increase excessive imbalances in the distribution of economic potential of the regions between the regional centers and small towns and districts, imperfect is the branch structure of the economy and low innovation activity of enterprises of small towns and districts which negatively affects the socio-economic development of regions and the state as a whole. Accordingly to the relevance and timeliness of small businesses in small towns, and later in rural areas, the strategic objectives of the state policy of small businesses in small towns of the world experience.

Discussion. In further studies attention should be paid to the problem of implementation of government programs and strategies for the development of small business in foreign countries for their effective implementation in Ukraine, as well as problems of efficient funding of such programs through the budgets of different levels.

Keywords: small business, small city in Ukraine, regulation, strategy.

References

1. National Institute of System Researches. Retrieved from <http://www.nisse.ru>.
2. Dichek, O. *Raiding in Ukraine: realities of the market economy or economic terrorism?* Retrieved from <http://www.uspp.org.ua/interview/30.reyderstvo-v-ukraini-realii-rinkovoi-ekonomiki-abo-ekonomichniy-terorizm.htm>.
3. Law of Ukraine on approval of the state program of development of small towns. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1580-15>.
4. *Mali pidpriemstva L'vivschyny* [Small businesses of Lviv area] (2006). Department of Statistics in Lviv area. Lviv : Department of Statistics in Lviv area, 124.
5. Ministry of Construction plans to develop small cities. Retrieved from <http://www.business.ua/politics/Minregionstrou>.
6. *Metodychni rekomendatsii schodo formuvannia i realizatsii rehional'nykh prohram rozvytku maloho pidpriemnytstva* [Guidelines concerning the formation and implementation of regional development programs small businesses] (2000). Ukraine State Committee for Entrepreneurship. Kyiv : Ministry of Economy of Ukraine, 24.
7. Poburko, Ya., & Kardash, V. (2001). *Metodolohichni zasady klasyfikatsii rehioniv za rivnem ekonomichnoho rozvytku* [Methodological principles of classification of the regions in terms of economic development]. *Socio-economic research in transition*, 30, 3-17.
8. *Local Economic Development Program*. Retrieved from <http://www.eef.org.ua/ua/mistsevyi-ekonomichniy-rozvytok.html>.
9. *Regional program of small business development in the Lviv region in 2015-2016 years*. Retrieved from <http://www.oblrada.lviv.ua/oblprograms>.
10. Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Action Plan to implement the 2013 national program to promote small business in Ukraine. Retrieved from <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/64-2013-%D1%80>.

